

Sarı qarğa



Salman Alioğlu

ümid idi. Buna baxmayaraq özünü toparlayıb çox çətinliklə dilləndi:

- Ay oğul, nə deyim vallah, qalmışam fikir, xəyalın altında, deyirəm bəlkə bir az da dözək, ümid Allahdan üzülürəm, yəqin kömək göndərirlər, heç inanmıram ki, bu qədər əhalini burada güdaza versinlər?!

Mübariz bir qədər əsəbi şəkildə dedi:

- Ay rəhmətliyin oğlu, köməyi kim göndərəcək, başları vəzifə, kreslo davasına qarışıb. Neçə gündür ratsiya ilə yuxarılara silah-sursatın tükəndiyini deyirik, nə xeyri var, daşdan səs çıxır, onlardan yox. Ermənilər də bizim bütün danışıklara qulaq asırlar. Dərdimizi bilmirik ki, kimə deyək?!

Umud kişi neçə gündən bəri eşitdiyi və onu narahət edən xəbəri oğluna dedi:

-Ay oğul, bilmirəm şaiyədi,yoxsa doğrudu,xəbər gəzir ki, icra başçısı,prokuror, milis rəisi şəhəri tərk edə bilərlər.Heç ağlıma batmır ki,belə ağır günlərdə onlar öz canlarını götürüb qaçsınlar?!

Mübariz atasının dediyi sözlərin doğru olduğunu bildirəndə Umud kişi torpağın üstünə çökərək dedi:

-Yox,heç inanmağım gəlmir,bele namərdlik olmaz,camaati dar ayaqda qoymaq nakışilikdir,xainlikdir,bu torpağa ən böyük xəyanətdir.

Cibindəki sonuncu patronları darağa yığan Mübariz atasından bir də soruşdu:

-Bəlkə, arvad uşağı çıxaraq,onsuzda bizi unudublar,özümüz özümüze çarə tapmalıyıq.Ermənilərin texnikası düz bizim səngərlərin yaxınlığına qəddər gəlib,onlar qəfil hücum keçəcəklər.

Umud kişi oğlundan bir də soruşdu ki, o ermənilərə işarə verən kimin oğludur?!

- Hamımız sarı Murtuzanın oğlundan şübhələnmişik. Əclafın, oğraşın yekəsidir.

Umud kişi fikrə getdi. Vaxtı ilə atasından eşitdiyi söhbət yadına düşdü.

Həmin o sarı Murtuzanın babası

İbiş 1918-ci ildə öz silahdaşlarını ruslara satmışdı. Oğlu sarı Murtuza da Böyük Vətən müharibəsində əsir dü-

(hekayə)

şəndən sonra almanlara satılaraq həbs düşərgəsində neçə-neçə qeyrətli oğulu cığallayaraq güllələmişdir. İndi də demək o satqın sarı Murtuzanın oğlu ermənilərə işləyir. Neynəmək olar?! Satqından satqın törəyər. Öz ata-babalarının şərəfsizlik yolunu davam etdirir, dayna. Day beləsindən nə gözləmək olar?!

Bu barədə oğluna heç nə deməyə də bayaq qırılıb düşən o inam və ümidin bir də baş qaldıracağına zərrə qədər şübhəsi qalmadı.

Gecədən xeyli keçmişdi. Qəfildən çox şiddətli atəş, güllə-boran başlandı. Ağır hərbi texnika və rus-erməni qoşunu kəndi üzükqaşı kimi mühasirəyə almışdı. Kəndin ətrafındakı səngərlərdən səs-soraq yox idi. Umud kişi qoşalülə tufəngini götürüb evlərini tərk edən camaatın qabağına düşdü. Qadınların, uşaqların çığırtısından qulaq tutulurdu. Mal -qaranın böyürtüsü, itlərin ulartısı və şaxtalı gecənin vahiməsi Umud kişinin taqətini kəsmişdi. Əllərini dizinə çırparaq öz-özünə deyirdi:-

-Bu namərdlər, bu satqınlar, bu biqeyrətlər camaati qırğına verdilər.

Kəndin kənarında yüzdən çox qadın-uşaq var idi. Umud kişi camaati bir qədər uzaqdakı çaya tərəf aparmağa başladı. Umud kişi mühasirəni ancaq çayın yatağından yara biləcəklərini düşünürdü. Oğlu Mübariz və bir neçə nəfərdə gəlib onlara çatan sonra camaatla birgə çaya tərəf getdilər. Çayın buz kimi suyu iliyə qədər işləyirdi.

Umud kişi qəfildən geriye, kəndə tərəf qaçmağa başladı. Mübariz onun hara getdiyini soruşanda Umud kişi vaysınaraq itin bağlı qaldığını dedi.Yazıqdı, onu açmağa gedirəm.

Kəndə çatanda gördü ki, qonşu erməni kəndindən olan Siranuşun əri Akop onun evinə od vurub.

Umud kişi qoşalüləni Akopun sinəsinə dirəyib dedi:

- Ay namərd, bu evi sən tikmişən ki, onu yandırırsan?! Sizə verdiyimiz çörək burnunuzdan gəlsin, süfrəmizin artıq-urtuğu ilə böyümüsünüz. Nə al-

çaqsınız əə, nə şərəfsizsiniz ə, günah bizdədir ki,torpağımızda siz alçaqlara yer verdik,.

Akop yalvarmağa başladı. Umud kişi iti zəncirdən açandan sonra tufəngin qundağı ilə Akopun başına vuraraq yerə yıxdı və onun iyrenc sifətinə tūpürdü. Sonra düşündü ki,ilanı salamat qoymaq olmaz.Qoşalüləni çevirib Akopun başına bir güllə vurdu. İti də götürüb camaatın arxasınca getdi.

Yolda mesxeti türklərinin yaşadığı qəsəbənin yanında Qara Abdullaya rast gəldi. Abdulla Umud kişiye təcüblə baxaraq dedi:

-A kişi dəli olmusan, erməni-rus kəndə girib, hardan gəlirsən?!

Umud kişi Qara Abdullaya dedi ki, it qapılarında bağlı qalmışdı, onu zəncirdən açıb gətirirəm.

Qara Abdullanın köntöy səsle dedi-yi sözlər Umud kişinin heç xoşuna gəlmədi:

-Əə adamda bir itdən ötrü özünü güdaza verərmisi? Dədəmin goru haqqı, sənın başın xarab olub...

- Elə demə, sən Allah, o dilsiz, ağır-sız it çox adamdan etibarlı, çoxundan vəfəli, çoxundan da sədaqətlidir. Əl boyda çörək verirək, ölənə qədər o çöreyin qədrini bilir. Əə, ay Qara Abdulla, yediyi çöreyin qədrini çox adam bilmir, çörək yediyi boşqaba tūpürür, onlardan əə bu it yaxşıdır! Görmədin, başımıza nə oyun açdılar?!

Çayın yatağında ermənilər camaati qəfildən atəşə tutmuşdular. Yüzə yaxın insandan on-on beş nəfər sağ qalmışdı.

Çayın o biri tərəfində adamların qəhəli görünürdü. Sərvnazın qışqırtısı Umud kişinin ayaqlarını taqətdən saldı.Sərvnaz ağlaya-ağlaya qışqırırdı:

- Ay Umud tez gəl, belimiz qırıldı, evimiz yıxıldı, ermənilər Mübarizi vurdular.

Qara Abdulla Umud kişi ilə adamlara çatanda Sərvnaz da oğlu Mübarizi qucaqlayaraq xırıldayırdı. Ermənilər onu küreyindən atmışdılar. Qara Abdulla baxdı ki, hər tərəf meyitlə doludur. Səkkiz yaşlarında bir qız uşağı can verirdi. Onun qana batmış başını sinəsinə sıxan Qara Abdulla çarəsiz-

likdən hönkürtüyle ağladı. Ha çalışır-dısa yaralılara kömək edə bilmirdi.

Umud kişi Sərvnazın meyidini qarın üstünə uzadanda gördü ki, Mübarizin nəfəsi gəlir, tez onu qucağına aldı. Ermənilər onu sinəsindən vurmuşdular.

Mübariz kəsik-kəsik səsle deyə bildi:

-Ay dədə, məni yaralı halda apara bilməyəsən, özünü gör xilas edə bilərənsənmi?!

Umud kişi Mübarizin qan hopmuş sinəsinə cib dəsmalını bassa da qan kəsilmirdi.

Şaxta qılınc təki adamı kəsirdi. Ermənilər onların lap yaxınlığına çatmışdılar.

Mübariz ağır-ağır dilləndi:

- Yaralı halda ermənilərin əlinə düşməyimi istəmirsənsə, ay dədə, mənə bir güllə vur.

Umud kişi onu birtəhər qaldırıb küreyinə alaraq sürünməyə başladı. Umud kişi,uzaq gedə bilməyəcəyini yaxşı anlayırdı. Yenə də ümid Allah-dan kəsilməz -deyərek yaralı oğlunu qarın üstü ilə sürüyərək qarış-qarış irəliləyirdi.

Çaqqal təki kol-kosa dolmuş ermənilər lap yaxına gəlmişdilər. Umud kişi qoşalüləni küreyindən alaraq patronu xəzinəyə verdi. Üzünü göyə tutaraq:

-Ay Allah, məni övlad qatili eləmə, ilahi mənə bu dərdi göstərmə!

Şaxta vurmuş barmaqlarını tətiyə toxundurdu. Umud kişinin ayrı bir yolu qalmamışdı: ya gərək yaralı oğlu ilə ermənilərə əsir düşəydi, yaxud da...

Bir qədər aralıda ermənilərin hənirini eşidəndən sonra qoşalülənin tətiyini çəkdi. Güllə açılmadı. Tətiyi bir də çəkdi, güllə yenə də açılmadı. Umud kişi bir az toxtadı.

- İlahi, şükür böyüklüyünə, məni övlad qatili etmədin -deyə dilləndi.

Mübariz isə zarıyaraq deyirdi:

- Ay dədə, ay dədə, məni vur, qoyma ermənilərin əlinə keçim.

Bu sözlərdən sonra Mübariz canını tapşırdı. Umud kişi onun qana batmış sinəsinə sıgallayır və hönkürtü ilə ağlayırdı. Umud kişi yurdunu və oğlunu itirmişdi.

Qoşalüləni əlinə götürüb yaxınlaşdı kolun dibində özünə səngər qurdu. Patronları cibindən çıxarıb yanına düzdü. Erməniləri lap yaxına buraxdı və tətiyi çəkəndə güllə açıldı. Ona çatmaqda olan erməni vaqqıldayaraq yerə sərilirdi.

Qoşalülənin səsi dağlarda, daşlarda, quduz canavar təki ulayan küləklə düzlərdə əks səda verdi.

Ermənilər pərən-pərən düşdülər. Bir qədər əvvəl öldürdükləri arvad-uşağın meyitlərinin arxasında gizlənməyə çalışırdılar. Umud kişi onları yaxşı görürdü və elə buna görə onun güllələri boşa çıxmırdı. Patronu qurtardı.

Umud kişi dağa-dərəyə, düzə səpələnməmiş meyitlərə baxırdı. Öz-özünə sual verirdi: -Axı bizim günahımız nə idi?! Bizi niyə bu günə saldılar?!

Gözlərini dolandıraraq kəndlərinə tərəf baxdı. Kənd alova bürünmüşdü. Kənd yanırdı...

Şər qarışırdı və meyit dolu bu yerlərə axşam düşürdü. Artıq ermənilərin səsi gəlmirdi.

Umud kişi oğlu Mübarizin meyitini iri çalaya gətirəndən sonra cib bıçağını çıxararaq buz bağlamış torpağı qazmağa başladı. Buz bağlamış torpağı nəfəsi ilə qızdırır, əlləri ilə eşir və yənindən bıçağın ucu ilə qazmağa başlayırdı.

Dayaz olsa da qəbir hazır olanda artıq səhər açılmışdı. Oğlunu qəbirə qoyub üstünə torpaq tökdü. Umud kişi oğlunun qanı hopmuş torpağı əlləri ilə sıgallayaraq ağlayırdı,göz yaşları yavaşlıqlardan süzülərək qəbirə tökülürdü.

Bir gecənin içində ailəsi məhv olan Umud kişi geriye çevriləndə bir rus və iki erməni ilə üz-üzə gəldi. Əlindəki bıçağı uf demədən həmin rus əsgərinin sinəsinə sapladı və o rus diz üstə çökdü,sinəsindən qan fısqırdı. Ermənilər qorxuya düşdükleri üçün Umud kişini güllələdilər.

Torpaq qana bələnmişdi. Daş qan içində idi. Qar qıpqırmızı rəngdə idi. Ağaclar qandan don geyinmişdilər. Kolların sırsıra bağlamış tikanlarından qan süzülürdü.

Umud kişi və ümid öldü.

Qara qayanın üstünə bir sarı qarğa qonaraq həmin o qan rəngli çöllərə baxırdı.

Qara qaya elə həmin yerdədir. Həmin o kaftar və qana susamış sarı qarğa yenə də o qayanın üstünə qonub...